

Dosarul nr. 2ra-567/2020

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. A. Miron)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Simciuc, M. Guzun, Iu. Cotruță)

DECIZIE

03 iunie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de Ion Tighineanu, reprezentat de avocatul Marin Baltă,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Pasat împotriva lui Ion Tighineanu cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informației defăimătoare,

împotriva deciziei din 30 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Valeriu Pasat, a fost casată hotărârea din 03 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a fost emisă o nouă hotărâre de admitere a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 22 februarie 2019 Valeriu Pasat a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ion Tighineanu cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informației defăimătoare.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 24 ianuarie 2019 a avut loc sesiunea de constituire a Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei, cu ordinea de zi publicată potrivit comunicatului de convocare. Lucrările Adunării s-au ținut în prezența membrilor din personalul scriptic autorizat, cu participarea consilierului principal de stat pe politici sociale al Prim-Ministrului Republicii Moldova, Secretarului de Stat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării Republicii Moldova pentru cercetare și învățământ superior, Președintelui Agenției Naționale de Asigurare a Calității și Educație, Directorului general al Agenției Naționale de Cercetare și Dezvoltare, alte personalități notorii, fiind prezidate de către academicianul Ion Tighineanu. Având în vedere importanța evenimentului, sesiunea a fost urmărită de majoritatea agențiilor de presă, televiziunilor, publicațiilor și operatorilor mass-media cu acoperire la nivel național, reprezentanții cărora au asistat nemijlocit.

A menționat că, în cadrul ședinței au fost examinate subiectele introduse pe ordinea de zi, inclusiv discutate aspecte de actualitate ridicate de comunitatea științifică privind starea Academiei de Științe a Moldovei, expuse în manifestul public semnat de un grup impresionat de academicieni și membri corespondenți ai Academiei, privind situația dificilă creată în instituție.

A comunicat că, în plenitudinea și solemnitatea ședinței, pârâțul, academicianul Ion Tighineanu a răspândit informații defăimătoare în adresa subsemnatului susținând după relatarea unei scrisori semnate de Academicianul Vasile Micu cu privire la adresarea publică menționată, precum că el ar fi o persoană ce utilizează „metode mârșave”, adică o persoană lipsită de scrupule, josnică, murdară, infamă, debilă și ticăloasă, care face uz de procedee corespunzătoare calității, pentru promovarea unor lucruri. În particular, în intervenția cu privire la acest subiect, pârâțul a enunțat că ”(...) domnule Academician Pasat, îmi pare rău că Dumneavoastră folosiți așa metode mârșave pentru a promova lucruri (...)”. În observațiile și explicațiile făcute în fața prestigiosului forum, de altfel în speranța conștientizării manifestării unei infirmări și scuze pentru defăimarea onoarei și personalității sale, dar și ale subscrișilor manifestului, pârâțul a perpetuat în violarea demnității de om al științei și academician, insistând că „(...) Dumneavoastră generalizați”, „(...) citiți ce este scris aici”, „(..) m-am adresat la Dumneavoastră”, „eu nu m-am adresat la cei care au semnat”, „eu pur și simplu m-am adresat Dumneavoastră”, reconfirmând atribuirea calității de utilizare a „metodelor mârșave” doar față de sine și evaluarea sa ca fiind un om josnic, murdar, ticălos.

A considerat că asemenea violări a personalității și onoarei, sunt inacceptabile din partea oricărei persoane, iar când asemenea afirmații sunt răspândite de la tribuna celui mai înalt for al comunității științifice, în fața majorității membrilor adunării, a reprezentanților autorităților publice și a instituțiilor mass-media, gravitatea defăimării unui academician, membru a instituției publice este de o severitate excepțională.

A susținut că, a expus cu suficientă precizie acțiunile întreprinse în vederea semnării aceluia document, accentuând și asupra împrejurărilor în care academicianul Vasile Micu a scris mesajului proclamat în adresare și nici o acțiune din partea subsemnatului nu este de natură să genereze o evaluare a acestora drept metode mârșave și calificarea sa drept persoană mizerabilă, nemernică, ticăloasă, debilă sau hidoasă, asemenea informații, fiind denigratoare, defăimătoare și false în esența sa, care lezează onoarea și demnitatea persoanei.

A formulat, în adresa academicianului Ion Tighineanu o cerere prealabilă prin care a solicitat dezmințirea informației precum că Valeriu Pasat „folosește metode mârșave pentru a promova lucruri” cu textul ”Academicianul Valeriu Pasat nu utilizează metode mârșave pentru a promova lucruri” în aceiași modalitate și cu aceleași mijloace în care a fost răspândită, respectiv la Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei, în prezența și cu participarea tuturor celor ce au fost la Adunarea Academiei din data de 24 ianuarie 2019, inclusiv mass-media. Pârâțul nu a valorificat nici o manifestare cu privire la natura solicitării și/sau după caz împrejurările ce au generat depunerea notificării, iar prin scrisoarea din 12

februarie 2019 s-a expus doar la confirmarea recepționării scrisorii și degrevarea sa de la careva comentarii pe marginea celor invocate în cererea prealabilă.

Reclamantul a indicat că, dintr-o perspectivă primară filozofico-juridică, demnitatea omului apare ca un sentiment propriu de prețuire morală, intim legat de conștiința fiecărui om, format prin introspecție și determinat de aprecierea favorabilă pe care fiecare om o are despre el însuși, ceea ce îl face nu numai să se respecte pe sine, dar și să tindă a-și conserva imaginea sa morală și să pretindă ai fi respectată. Sub un al doilea aspect, științifico-juridic, demnitatea constă în aprecierea morală pe care alții o dau unei persoane, părerea pe care ei și-o formează despre profilul său, determinată de calitățile, însușirile morale, comportarea, meritele acesteia, aprecierea manifestată prin stimă, considerația și respectul celor din jur. Astfel, demnitatea și onoarea sunt reputația persoanei, bunul renume de care ea se bucură în rândul semenilor săi, a colectivului de muncă, a cercului de prietini și cunoscuți. Prin urmare orice acțiune, din partea oricărei persoane care ar avea ca efect jignirea sentimentului de onoare sau schimbarea în rău a dimensiunii stimei ce se cuvine unei persoane constituie o atingere a personalității morale a omului și se supune apărării prin mijloacele legal consfințite.

A apreciat etichetarea făcută de către pârât la 24 ianuarie 2019 ca una falsă și defăimătoare în esența sa, or Dicționarul explicativ al limbii române (2009) și Dicționarul limbii române literare contemporane (1955-1957) atribuie adjectivului „mârșav” semnificațiile de om lipsit de scrupule, josnic, infam, ticălos, scârbos, dezgustător. Prin urmare, sensul primar al adjectivului mârșav este identic în ambele dicționare și este sinonim cu adjectivele josnic, infam, ticălos, mișel, detestabil, care, ca și mârșav, au o pronunțată conotație negativă, iar fiind folosite cu referire la om jignește grav persoana reclamantului de om al științei, istoric, academician, om ce a deținut funcții administrative importante în stat, lezează demnitatea și onoarea sa, mai ales în situația în care acestea au fost răspândite în fața forului științific suprem din Republica Moldova, cu participarea persoanelor notorii din țară și majorității agențiilor de presă, televiziunilor, publicațiilor și operatorilor mass-media cu acoperire la nivel național, care au transmis evenimentul.

Suplimentar a mai indicat că, chiar în cadrul Adunării a expus cu claritate împrejurările în care academicianul Vasile Micu a subscris mesajul din 21 ianuarie 2019. A relatat că, s-a deplasat la spital unde era internat domnul academician căruia i-a înmănat scrisoarea publică semnată de un grup de academicieni și membri corespondenți ai Academiei, la care dumnealui a aprobat prin semnătură. Care din aceste circumstanțe sunt de natură să genereze calificarea unor metode „mârșave” în acțiunile sale este greu de înțeles. Este mult mai excepțional atribuirea unor asemenea denigrări în adresa lui în cadrul Adunării Generale a Academiei la care au fost prezenți majoritatea membrilor.

Mai mult decât atât, a apreciat ca oribil faptul că calificativ în mod indirect nu este atribuit unei singure persoane, ci unui grup impresionant de academicieni care se bucură de mare autoritate nu numai în știința națională, ci și în cea europeană, cel puțin. Este vorba de academicienii cu renume Mihai Cimpoi, Leonid Culiuc, Andrei Eșanu, Haralambie Corbu, Mariana Șlapac, Vasile Micu, Gheorghe Șișcanu, Gheorghe Rusnac, Demir Dragnev, Constantin Gaidric, Valeriu Pasat, Boris Găină, etc.

Acțiunea promovată nu reprezintă în sine o valorificare individuală a apărării judiciare împotriva pârâtului Ion Tighineanu, ci constituie și un mijloc de reacție contra unor calificative inadmisibile în spațiul academic, indiferent de la cine emană.

A solicitat Valeriu Pasat obligarea pârâtului Ion Tighineanu să dezmință afirmația defăimătoare făcută în adresa sa răspândită în cadrul Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei la data de 24 ianuarie 2019, precum că Valeriu Pasat „folosește metode mârșave pentru a promova lucruri” cu textul „Academicianul Valeriu Pasat nu utilizează metode mârșave pentru a promova lucruri” în aceeași modalitate și cu aceleași mijloace în care a fost răspândită, respectiv la Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei, în prezența și cu participarea membrilor prezenți la Adunarea Academiei din data de 24 ianuarie 2019, inclusiv mass-media, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 03 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost respinsă acțiunea depusă de Valeriu Pasat ca fiind neîntemeiată (f.d.67, 73-82).

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 15 iunie 2019, Valeriu Pasat a declarat apel împotriva hotărârii din 03 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii cu emiterea unei noi decizii de admitere a acțiunii (f.d.69-71).

Prin decizia din 30 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de Valeriu Pasat, a fost casată hotărârea primei instanțe și a fost emisă o nouă hotărâre prin care a fost obligat Ion Tighineanu să dezmință afirmația defăimătoare făcută în adresa lui Valeriu Pasat răspândită în cadrul Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei la data de 24 ianuarie 2019, precum că „Valeriu Pasat folosește metode mârșave pentru a promova lucruri”, în aceeași modalitate și cu aceleași mijloace în care a fost răspândită, respectiv la Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei, a fost încasat de la Ion Tighineanu în beneficiul lui Valeriu Pasat cheltuielile de judecată în sumă de 100 de lei.

Prin încheierea din 27 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost corectată din oficiu eroarea materială strecurată în dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău din 30 octombrie 2019, sintagma „Științe a Moldovei” a fost substituită cu sintagma „Pasat Valeriu”.

La 03 februarie 2020 Ion Tighineanu, reprezentat de avocatul Marin Baltă, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece este emisă cu încălcarea și aplicarea eronată a normelor de drept material și procedural.

Astfel, a considerat că decizia instanței de apel nu conține o motivare completă a soluției instanței și nici nu oferă un răspuns recurentului de ce anume argumentele sale au fost respinse de către instanța de apel. Instanța de apel a preluat unele din argumentele apelantului Valeriu Pasat și în rest instanța a lăsat fără apreciere și a ignorat argumentele aduse de către recurent în referința sa depusă în stanța de apel. O asemenea hotărâre de judecată nu corespunde rigorilor impuse de legislația națională și cea internațională cu privire la motivarea hotărârii de judecată.

În afară de încălcările instanței sub aspectul motivării hotărârii, instanța de apel a admis și încălcări cu privire la interpretarea și aplicarea eronată a legislației, nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, precum și aprecierea arbitrară a probelor.

Instanța de apel nu a aplicat normele legale referitoare la judecata de valoare și anume prevederile art. 2 și 27 din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010.

A susținut că instanța de apel a apreciat arbitrar stenograma și înregistrarea video a sesiunii de constituire a Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei, scrisoarea academicianului Vasile Micu din 18 ianuarie 2019 și adresa cu nr. 37 de intrare la Academia de Științe a Moldovei din 21 ianuarie 2019. Iar, afirmația recurentului reprezintă o judecată de valoare vizavi de acțiunile lui Valeriu Pasat și a menționat că o analiză obiectivă și detaliată a probelor cauzei dovedește încă odată că cele declarate într-adevăr constituie o declarație de valoare. Instanța de apel a apreciat arbitrar probele și a acordat o forță probantă superioară poziției expuse de intimat fără a combate argumentele recurentului și fără a da o apreciere circumstanțelor care reies din probele cauzei.

Mai mult, intimatul nu a dovedit nici în ce mod i-a fost lezată onoarea, demnitatea sau reputația profesională.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost emisă la 30 octombrie 2019.

Curtea de Apel Chișinău a expediat părților copia deciziei la data de 28 noiembrie 2019, dar la actele cauzei lipsesc probe prin care s-ar confirma recepționarea acesteia de către recurentul Ion Tighineanu.

În circumstanțele date, recursul declarat de Ion Tighineanu, reprezentat de avocatul Marin Baltă, la 03 februarie 2020, este depus în termenul prevăzut de lege.

Prin notificarea din 25 februarie 2020 Curtea Supremă de Justiție în conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC a expediat lui Valeriu Pasat copia recursului și l-a înștiințat despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 28 februarie 2020 Valeriu Pasat a recepționat copia recursului depus de Ion Tighineanu, reprezentat de avocatul Marin Baltă, fapt confirmat prin avizul de recepție (f.d.144), însă nu și-a valorificat dreptul de a depune referință.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 13 mai 2020 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Ion Tighineanu, reprezentată de avocatul Marin Baltă, întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) prevede că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pe parcursul examinării cauzei s-a stabilit că Valeriu Pasat a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ion Tighineanu, prin care a solicitat obligarea pârâtului Ion Tighineanu să dezmință afirmația defăimătoare făcută în adresa sa răspândită în cadrul Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei la data de 24 ianuarie 2019, precum că Valeriu Pasat „folosește metode mârșave pentru a promova lucruri” cu textul „Academicianul Valeriu Pasat nu utilizează metode mârșave pentru a promova lucruri” în aceeași modalitate și cu aceleași mijloace în care a fost răspândită, respectiv la Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei, în prezența și cu participarea membrilor prezenți la Adunarea Academiei din data de 24 ianuarie 2019, inclusiv mass-media, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea cauzei în fond a ajuns la concluzia respingerii acțiunii ca fiind neîntemeiată, motivând că la caz este pusă în discuție o pretinsă lezare prin răspîndirea unor judecăți de valoare, o declarație, o opinie comentariu, teorie sau idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit, constituie o judecată de valoare.

La fel, a concluzionat că nu au fost stabilite în cadrul examinării pricinii temeiuri legale ce ar restricționa dreptul la libertatea de exprimare și nu au fost stabilite nici un indice de natură să determine faptul că a avut loc lezarea onoarei, demnității și reputației profesionale ale reclamantului.

Instanța de apel a casat această soluție și a emis o nouă hotărâre de admitere a acțiunii cu obligarea lui Ion Tighineanu să dezmință afirmația defăimătoare făcută în adresa lui Valeriu Pasat răspândită în cadrul Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei la data de 24 ianuarie 2019, precum că „Valeriu Pasat folosește metode mârșave pentru a promova lucruri” în aceeași modalitate și cu aceleași mijloace în care a fost răspândită, respectiv la Adunarea Generală a Academiei de

Științe a Moldovei. Totodată, instanța de apel a încasat de la Ion Tighineanu în beneficiul lui Valeriu Pasat cheltuielile legate de achitarea taxei de stat în sumă de 100 de lei.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, instanța de apel, la examinarea cauzei, a aplicat eronat normele de drept material și nu a dat o apreciere corespunzătoare probelor administrate la actele pricinii, pe când, în speță, prima instanță a emis o concluzie legală și întemeiată reieșind din următoarele.

Din actele cauzei s-a stabilit că, la 24 ianuarie 2019 a avut loc sesiunea de constituire a Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei cu ordinea de zi publicată conform comunicatului de convocare (f.d.11).

În zilele anterioare sesiunii de constituire a Adunării, un grup de academicieni au semnat și au prezentat o declarație prin care și-au manifestat nemulțumirile față de activitatea Academiei de Științe a Moldovei. Grupul respectiv de academicieni au invocat comiterea mai multor ilegalități în cadrul Academiei de Științe și au solicitat convocarea în regim de urgență a Adunării Generale a Academiei în care să fie ales și numit un nou președinte interimar al instituției. Printre semnăturile aplicate pe declarația respectivă se regăsea și semnătura reclamantului, precum și a academicianului Vasile Micu (f.d.17, 21).

Lucrările Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei s-au ținut în prezența membrilor din personalul scriptic autorizat, cu participarea mai multor consilieri, secretari de stat, alte personalități notorii, fiind prezidate de către academicianul Ion Tighineanu.

În cadrul sesiunii de constituire a Adunării Generale a Academiei de Științe din 24 ianuarie 2019, pârâțul Ion Tighineanu, fiind în funcția de președinte interimar al Academiei de Științe a Moldovei, a declarat de la tribuna centrală că nu toate persoanele ale căror semnături se regăsesc pe declarație și-au manifestat consimțământul și acordul cu privire la textul propriu-zis al declarației.

Astfel, conform materialelor anexate la dosar, în adresa Academiei de Științe a Moldovei, la 18 ianuarie 2019, a parvenit o scrisoare din partea academicianului Vasile Micu, căreia i s-a dat citire, în ședința Adunării (f.d.25), unde Vasile Micu aducea la cunoștință faptul că opinia sa nu corespunde cu declarația în care se regăsește semnătura sa.

În scrisoarea adresată către Academia de Științe a Moldovei, academicianul Vasile Micu expune că, fiind internat în Spitalul de Cardiologie, la 13 ianuarie 2019 a fost vizitat de către reclamantul Valeriu Pasat. Reclamantul i-a propus să semneze o declarație, însă refuza să-i prezinte textul propriu-zis al declarației. Menționează Vasile Micu că textul scrisorii nu i s-a prezentat. Sub presiunea unor emoții, a semnat o foaie cu semnăturile unor academicieni, Mihai Cimpoi și alții, dar fără nici un text. A solicitat textul de la domnul Academician Pasat, însă nu i-a fost prezentat. A decis să-și retragă semnătura, dar din păcate n-a făcut-o. Dar așa cum este prezentată pe o pagină fără text, o apreciază ca o declarație fără nicio valoare. Din aceste motive își retrage semnătura, ea nefiind însoțită de text și argumente (f.d.61).

În circumstanțele enunțate, Colegiul conchide că prima instanță just a stabilit, că la materialele cauzei se găsește copia declarației unde pe foaia cu semnături sunt imprimate două rânduri cu text, iar pe o altă foaie textul declarației prezentat în cadrul sesiunii de constituire a Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei din 24 ianuarie 2019.

Conform fragmentului stenogramei anexate la dosar, în plenitudinea ședinței, pârâțul, Ion Tighineanu, după relatarea scrisorii semnate de Academicianul Vasile Micu, a adresat întrebarea câți au mai semnat foia cu semnătura academicianului Mihai Cimpoi și regretul că Academicianul Pasat, folosește metode mârșave pentru a promova lucruri.

Potrivit aceleiași stenograme, reclamantului i s-a oferit dreptul la replică, prin care a confirmat faptul că, la 13 ianuarie 2019, într-adevăr a fost în vizită la spital la d-nul Vasile Micu. Reclamantul a negat că el ar fi autorul textului, dar a recunoscut că a fost rugat să se apropie de unele persoane pentru ca acestea să semneze declarația. În replica sa, reclamantul a mai menționat că acesta nu se ocupă cu mârșăvenii.

Art.1 alin.(1) din Legea nr. 64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare definește scopul său de a garanta exercitarea dreptului la libera exprimare, precum și un echilibru între asigurarea dreptului la libera exprimare și apărarea onoarei, demnității, reputației profesionale și vieții private și de familie ale persoanei.

Conform art.3 alin.(1)-(4) al Legii citate mai sus, orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei. Libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează. Exercițarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești. Restrângerea libertății de exprimare se admite doar pentru protejarea unui interes legitim prevăzut la alin.(3) și doar în cazul în care restrângerea este proporțională cu situația care a determinat-o, respectându-se echilibrul just dintre interesul protejat și libertatea de exprimare, precum și libertatea publicului de a fi informat.

Conform art.7 alin.(1) al Legii cu privire la libertatea de exprimare, orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspîndirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie.

În conformitate cu prevederile art.15 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, persoana care se consideră defăimată poate solicita, prin cerere prealabilă, autorului informației și/sau persoanei juridice care a răspîndit-o rectificarea sau dezmințirea informației defăimătoare, acordarea dreptului la replică sau exprimarea scuzelor și compensarea prejudiciului cauzat. Cererea prealabilă se depune în termen de 20 de zile de la data la care persoana a aflat sau trebuia să afle despre informația defăimătoare. Acesta este un termen de prescripție. La împlinirea

unui an din ziua defăimării, persoana nu poate solicita repunerea sa în termenul de depunere a cererii prealabile. Persoana va indica în cerere informația pe care o consideră defăimătoare și, în cazul răspîndirii unor relatări cu privire la fapte, circumstanțele care demonstrează că informația este în esență falsă sau, în cazul răspîndirii judecăților de valoare, circumstanțele care demonstrează că acestea nu se bazează pe un substrat factologic suficient.

În contextul normelor pre-citate, prima instanță just a relevat că la data de 30 ianuarie 2019, în adresa pârâtului a fost expediată cererea prealabilă prin care se solicită dezmințirea afirmația defăimătoare făcută în adresa reclamantului Valeriu Pasat răspîndită în cadrul Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei la data de 24 ianuarie 2019.

La 12 februarie 2019, a fost emis răspunsul la cererea prealabilă prin care se confirmă recepționarea cererii și se refuză în comentarea conținutului acesteia. Iar la 22 februarie 2019, în cancelaria Judecătorei Chișinău, sediul Centru a fost înregistrată cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Pasat împotriva lui Ion Tighineanu cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informației defăimătoare. Astfel, prima instanță a stabilit respectarea procedurii prealabile de către reclamant și a termenelor procedurale.

Cu privire la fondul acțiunii, just prima instanță a reținut prevederile art. 7 alin.(2)-(7) al Legii nr.64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, care stipulează că, persoana lezată prin răspîndirea unor relatări cu privire la fapte poate fi restabilită în drepturi dacă informația cumulează următoarele condiții: a) este falsă; b) este defăimătoare; c) permite identificarea persoanei vizate de informație.

Persoana care se consideră lezată în modul stabilit la alin.(2) poate solicita rectificarea sau dezmințirea informației, precum și repararea prejudiciului moral și material cauzat.

Persoana lezată prin răspîndirea unor judecăți de valoare poate fi restabilită în drepturi dacă judecățile de valoare cumulează următoarele condiții: a) nu se bazează pe un substrat factologic suficient; b) au un caracter defăimător; c) permit identificarea persoanei vizate de informație.

Persoana care se consideră lezată în modul stabilit la alin.(4) poate solicita rectificarea sau dezmințirea informației, sau publicarea unei replici, precum și repararea prejudiciului moral și material cauzat.

Se consideră injurie exprimarea care cumulează următoarele condiții: a) exprimarea intenționată verbală, scrisă sau nonverbală nu corespunde normelor de conduită general acceptate într-o societate democratică; b) permite identificarea persoanei vizate. Persoana care se consideră lezată în modul stabilit la alin. (6) poate solicita exprimarea scuzelor și repararea prejudiciului moral și material cauzat.

Prin urmare, prevederile art.7 din Legea cu privire la libertatea de exprimare diferențiază 3 tipuri de lezare a onoarei, demnității sau reputației profesionale: 1. răspîndirea relatărilor false cu privire la fapte; 2. răspîndirea judecăților de valoare fără substrat factologic suficient; 3. injuria.

Reieșind din circumstanțele de fapt stabilite și de normele de drept aplicabile cazului din speță, prima instanță just a stabilit că reclamantul nu a făcut o

diferențiere clară, cărei din cele trei tipuri de lezare a onoarei, demnității sau reputației profesionale atribuie sintagma „metode mârșave” utilizată de pârât.

Mai mult, conform referinței, precum și celor constatate în cadrul examinării cauzei, prima instanță a mai stabilit că Ion Tighineanu apreciază afirmația „Domnul academician Pasat, îmi pare rău că Dvs. folosiți așa metode mârșave pentru a promova lucru” drept o judecată de valoare a pârâtului referitor la acțiunile reclamantului care rezultă din scrisoarea parvenită de la Vasile Micu.

În contextul art.2 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, prin defăimare se înțelege - răspândirea a informației false care lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a persoanei; fapt – eveniment, proces sau fenomen care a avut sau are loc în condiții concrete de loc și timp și a cărui veridicitate poate fi dovedită; judecată de valoare – opinie, comentariu, teorie sau idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit; judecată de valoare fără substrat factologic suficient – judecată de valoare care se bazează pe fapte care nu au avut loc sau pe fapte care au avut loc, dar a căror expunere este denaturată până la falsitate.

Conform art.25 alin.(3) din Legea cu privire la libertatea de exprimare, orice dubiu rezonabil cu privire la acordarea statutului de judecată de valoare sau relatare cu privire la fapte se interpretează în favoarea acordării statutului de judecată de valoare. Instanța tinde să adopte o aceeași concluzie, că în prezentul litigiu este pusă în discuție o pretinsă lezare prin răspândirea unor judecăți de valoare, or o declarație, o opinie, comentariu, teorie sau idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit, constituie o judecată de valoare.

Potrivit art. 24 din Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, reclamantul trebuie să dovedească următoarele: a) pîrîtul a răspîndit informația; b) informația îl vizează și este defăimătoare; c) informația constituie o relatare cu privire la fapte și este în esență falsă; sau d) judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient; e) existența și cuantumul prejudiciului cauzat.

Pîrîtul trebuie să dovedească următoarele: a) informația nu este defăimătoare și/sau nu îl vizează pe reclamant; b) informația constituie o judecată de valoare care se bazează pe un substrat factologic suficient; c) la momentul răspîndirii informației, deși a luat toate măsurile de diligență, nu putea ști că prin acțiunile sale contribuie la răspîndirea relatărilor false cu privire la fapte sau a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient; d) informația răspîndită este de interes public.

În temeiul respectiv, reieșind din prevederile art.24 alin.(4) din Legea 64, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție Conchide că prima instanță just a constatat că, reclamantul a identificat corect emițătorul opiniei, acesta fiind Ion Tighineanu, fapt ce nu a fost negat nici de ultimul. Din fragmentul de stenogramă rezultă cert că opinia îl vizează pe reclamant.

Cât privește necesitatea reclamantului de a proba că judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient, prima instanță just a considerat ca fiind insuficientă din următoarele considerente.

La examinarea unor litigii ce țin de lezarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale prin răspândirea judecăților de valoare, instanța urmează să țină cont și de tonul echilibrat al informației difuzate, limbajul moderat utilizat, de convingerea că informația a fost difuzată cu bună-credință. Din poziția expusă de reclamant, rezultă că ultimul este indignat de utilizarea sintagmei „metode mârșave” indicând în cererea de chemare în judecată că aceasta îl califică ca fiind „o persoană lipsită de scrupule, josnică, murdară, infamă, debilă și ticăloasă”.

Cu toate acestea instanța de fond a atras atenția asupra faptului că pârâtul nu a utilizat calificativul respectiv în adresa reclamantului, ci l-a expus ca o opinie (o judecată de valoare) personală vizavi de acțiunile reclamantului în raport cu persoana lui Vasile Micu, care rezultă din scrisoarea parvenită de la academician.

Totodată, din explicațiile oferite în cadrul examinării acțiunii, se relevă că pârâtul a inserat în noțiunea de „metode mârșave” înțelesul de „metode nedemne”. În Dicționarul explicativ al limbii române cuvântului „mârșav” are ca sinonim și pretinsul „nedemn”. Cuvântul „mârșav” nu a fost folosit în raport cu o persoană, dar în raport cu cuvântul „metode”, de aceea sunt supuse criticii afirmațiile reclamantului, potrivit cărora atribuie cuvântul „mârșav” persoanei și califică faptul că fiind folosite cu referire la om jignește grav persoana.

Prin utilizarea termenilor (sinonimelor) precum „persoană lipsită de scrupule, josnică, murdară, infamă, debilă și ticăloasă”, reclamantul agravează percepția exterioară.

Cât privește substratul factologic, pârâtul a explicat că a fost determinat să-și facă o asemenea concluzie despre acțiunile reclamantului, reieșind din conținutul scrisorii parvenite din partea academicianului Vasile Micu.

Din scrisoarea respectivă se înțelege că reclamantul Valeriu Pasat l-a vizitat la data de 13 ianuarie 2019 pe academicianul Vasile Micu la Spitalul de Cardiologie unde acesta era internat, fapt confirmat chiar de către reclamant, solicitându-i să semneze o foaie fără text. Sub presiunea emoțiilor, Vasile Micu a semnat foaia fără text, iar ulterior și-a retras semnătura, declarând că fost dus în eroare.

În contextul respectiv, prima instanța a reiterat că sarcina probațiunii este pusă pe seama reclamantului și a pârâtului, fapt prevăzut de art.24 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, or în litigiul dat reclamantul nu a probat lipsa unui substrat factologic în formarea opiniei personale a pârâtului.

Reclamantul Valeriu Pasat a confirmat, în luarea de cuvânt din cadrul sesiunii Adunării că a fost personal la Vasile Micu la spital. Semnătura de pe adresare a fost luată în împrejurările descrise și nu a fost expus un contraargument privind afirmația că textul adresării a fost citit de semnatar.

Pârâtul a explicat care au fost premisele și substratul care au dus la formarea opiniei expuse.

De asemenea prima instanță just a remarcat că, Constituția Republicii Moldova, în art.32 alin.(1), garantează oricărui cetățean libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

În aceiași ordine de idei, urmează a explica că, libertatea de opinie este o condiție prealabilă pentru exercitarea altor libertăți garantate de articolul 10 CEDO,

bucurându-se de o protecție aproape absolută, în sensul că exclude aplicarea restricțiilor posibile enunțate în paragraful doi al acestui articol.

Nimeni nu poate fi chemat în judecată conform legilor cu privire la defăimare pentru exprimarea unei opinii. Trebuie făcută o distincție clară între fapte și judecăți de valoare. Existența faptelor poate fi demonstrată, în timp ce adevărul unor judecăți de valoare nu este susceptibil de a fi dovedit. În ceea ce privește judecățile de valoare, cerința de a le dovedi adevărul este imposibil de îndeplinit și constituie o încălcare a libertății de exprimare. Acolo unde o judecată de valoare se bazează pe fapte, ea nu trebuie considerată defăimătoare atât timp cât faptele sunt rezonabil de exacte și comunicate cu bună credință și cât judecata de valoare nu are intenția de a conduce la o concluzie falsă, chiar dacă aceasta este posibilă.

Instanța de recurs consideră că prima instanță a analizat corect textul selectat de reclamant și prezentat a fi defăimător, or, în mare parte au fost supuse judecăți „metodele” de colectare a semnăturii de la academicianul Vasile Micu, fiind folosite cuvinte care sunt tipice exprimării de opinii, și nu de fapte. Mai mult ca atât, cererea reclamantului în esență, reflectă doar indignarea acestuia față de opinia expusă, fără a demonstra netemeinicia faptelor a căror dezmințire se solicită.

Concomitent, art. 25 din Legea cu privire la libertatea de exprimare stipulează că, orice dubiu rezonabil cu privire la acordarea statutului de persoană privată sau publică se interpretează în favoarea acordării statutului de persoană publică.

Art. 2 al Legii sus-numite, definește noțiunea de persoană publică ca persoană care exercită funcții publice sau o altă persoană care, datorită statutului, poziției sociale sau altor circumstanțe, trezește interesul public.

La caz, just a reținut instanța de fond că persoanele „publice” trebuie să accepte ingerințe în viața lor privată în mai mare măsură decât persoanele obișnuite și gradul accesibil de cercetare mai atentă urmează să fie cu atât mai mare cu cât figura publică în cauză și informația ce se dezvăluie sunt mai importante. O informație obținută în locuri publice pune sub semnul întrebării caracterul privat al acesteia.

O persoană publică are dreptul la protecția reputației, chiar atunci când el nu acționează ca o persoană privată, dar cerințele acestei protecții trebuie să cedeze în fața intereselor unei discuții deschise. Limitele criticii acceptabile sunt mai largi în privința unei persoane publice decât în cazul unei persoane private. Spre deosebire de ultimii, prima inevitabil și cu bună știință se lasă deschisă unei cercetări mai apropiate a cuvintelor și comportamentului sau de către publicul larg, și în consecință el trebuie să manifeste un grad sporit de toleranță.

Prin urmare, statutul de academician plasează inevitabil persoana sub accepțiunea de „publică”. Expresiile discutate au fost pronunțate în fața unui forum public (Adunarea Generală a Academiei de Științe a Moldovei) și ele țin de activitatea reclamantului în cadrul Academiei de Științe a Moldovei și nici de cum de sfera privată. Respectiv gradul de tolerare a criticii este mai mare ca în cazul persoanelor private și a vieții private a acesteia. Reclamantul recunoaște statutul său de persoană publică, invocând acest fapt în cererea de chemare în judecată – ”om al științei, istoric, academician, om ce a deținut funcții administrative importante în stat” (f.d.5).

Cu referire la alegațiile reclamantului că, expresia „metode mârșave” a avut un impact colosal asupra reputației sale profesionale prin faptul că aceasta a fost spusă în fața reprezentanților mass-media și persoanelor de rang înalt, prima instanță temeinic și legal a conchis că, chiar reclamantul a anexat o serie de publicații din mass-media referitor la evenimentele descrise, în care nu se regăsesc informații privind opinia exprimată de Ion Tighineanu, fapt ce încă o dată confirmă că percepția reclamantului asupra impactului judecătii de valoare a pârâtului este amplificat.

În ascensiunea Legii cu privire la libertatea de exprimare, răspunderea juridică pentru încălcarea prevederilor acesteia se poate exercita prin: rectificarea sau dezmințirea informației; replică și repararea prejudiciului.

Concomitent, prima instanță just a menționat că în admiterea ipotetică că judecata de valoare a pârâtului este fără substrat factologic suficient, solicitarea reclamantului privind dezmințirea informației oricum urmează a-i fi respinsă deoarece, dezmințirea este o modalitate de reparare a dreptului încălcat în cazul relatărilor false și defăimătoare, pe când în cazul judecăților de valoare fără substrat factologic, persoanei a cărei onoare, demnitate sau reputație a fost lezată i se oferă posibilitatea de a oferi replica.

Conform art.27 alin. (1) din Legea nr.64, orice persoană ale cărei drepturi sau interese au fost lezate prin răspîndirea unor judecări de valoare fără substrat factologic suficient are dreptul la replică.

Or, în jurisprudența CEDO „judecățile de valoare fără substrat factologic suficient” mai sînt numite „opinii excesive”. Judecățile de valoare pot fi prețioase, fără valoare sau negative, întemeiate sau neîntemeiate, convingătoare sau discutabile, progresiste sau reacționare etc. Acestea nu pot fi dezmințite prin hotărîrea judecătii. Ele pot fi dezbătute prin polemică, adică răspuns (replică, comentariu).

Reieșind din circumstanțele cauzei, în cadrul Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei din 24 ianuarie 2019, Valeriu Pasat a avut dreptul la replică. Reclamantului de la tribuna centrală i s-a oferit timp pentru a-și expune poziția vizavi de cele relatate de pârât, fapt confirmat de stenograma și înregistrarea video a sesiunii de constituire a Adunării Generale a Academiei de Științe a Moldovei și recunoscut de către reclamant.

În consecință, instanța de recurs conchide că, nu poate fi reținută concluzia instanței de apel precum că, prin materialele cauzei, a fost demonstrată cu certitudine temeinicia și legalitatea acțiunii depuse de Valeriu Pasat.

În acest context, instanța de recurs reține ca greșită și contrară prevederilor normelor de drept material enunțate, concluzia instanței de apel de casare a hotărîrii primei instanțe și emitere a unei noi hotărîri de admitere a acțiunii, fiind întemeiată critica recurentului Ion Tighineanu, reprezentat de avocatul Marin Baltă, în sensul că instanța de apel și-a fundamentat concluzia doar pe argumentele reclamantului și pe aplicarea eronată a normelor de drept material.

Astfel, din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că, circumstanțele pricinii au fost constatate de prima instanță, însă normele de drept material au fost aplicate eronat de către instanța de apel și nu este necesară verificarea suplimentară a cărorva dovezi, Colegiul civil, comercial și de contencios

administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Ion Tighineanu, reprezentat de avocatul Marin Baltă, de a casa integral decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art.445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ion Tighineanu, reprezentat de avocatul Marin Baltă.

Se casează decizia din 30 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 03 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valeriu Pasat împotriva lui Ion Tighineanu cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informației defăimătoare.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru